

חידון לפרשת וארא – השאלות והתשובות

מים ראשונים: החידון הוא עם ספרים פתוחים, כולל חומש עם רש"י. על מנת להקל על 'צעירי הצאן' סדר השאלות הוא פחות או יותר כסדר הפרקים והפסוקים בפרשה, אבל עורך החידון רשאי לשנות את הסדר כרצונו, בפרט אם ליד שולחן שבת מסובים גם 'אדירי הצאן' ובעלי קרניים.¹

1. **בפרשה אומר הקב"ה למשה שהוא נגלה לאבות בשם "אל שדי". מצא היכן. - תשובה:** לאברהם – בראשית יז א: "אני אל שדי הטהלך לפני יהיה תמים" (כהכנה לציווי על ברית המילה); ברכת יצחק ליעקב לפני צאתו לחרן - בראשית כח ג: "ואל שדי יברך אתך ויברך ויהיית לקהל עמים"; ברכת הקב"ה ליעקב בחזרתו לארץ - בראשית לה יא: "ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציק יצאו".
למטיבי לכת: יש עוד שניים - מצאו אותם. רמז: יוסף ואחיו.
למרתוניסטים: היכן עוד בתנ"ך?
2. **היכן בפרשתנו מקור לארבע כוסות בליל הסדר? - תשובה:** בארבע לשונות הגאולה, שמות ו ו ז: " ... והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם מעבדותם ונאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי לעם וכו' ".
למטיבי לכת: והיכן מסתתרת הכוס החמישית?
3. **איפה מופיעה בפרשה המילה "מורשה" בפרשה ובאיזה הקשר? איפה עוד נזכרת מילה זו בתורה ובאיזה הקשר? - תשובה:** הארץ, שמות ו ח: "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה' ". עוד בדברים לג ד, התורה: "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב".
למטיבי לכת: איפה מורשה בארץ? (צומת) מה מקור השם? (שכונה ברמת השרון)
4. **בפרשה מסופר שבני ישראל עבדו ב"עבודה קשה". היכן נזכר עוד בתורה (לא בספר שמות) שבני ישראל עבדו במצרים "עבודה קשה", היכן זה מסופר? תשובה:** בפרשת הביכורים דברים כו ו פרשת כי תבוא: "וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה".
למטיבי לכת: מתי מזכירים פסוק זה ביושבנו בנחת ליד השולחן (לא בקריאת התורה או לימודה)?
5. **בפרשתנו אומר משה לקב"ה: "איך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים". איפה כבר קודם אומר משה שהוא לא איש של דיבורים? איזה עוד נביא אומר שקשה לו לדבר אל העם? - תשובה:** בסנה, שמות ד י: "ויאמר משה אל ה' בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי". ועוד נביא, ירמיהו פרק א פסוק ו: "ואמר אלה אדני ה' הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי".
למטיבי לכת: נביא שדווקא אמר הנני שלחני ואח"כ גם הוא גמגם בלשונו? (ישעיהו)
6. **מה הקשר המשפחתי בין אהרן משבט לוי ונחשון משבט יהודה ואיך נוצר קשר זה? - תשובה:** הם גיסים. אשת אהרן היא אלישבע היא אחותו של נחשון, שמות ו כג.
תוספת שאלה למצטיינים: מי הם הילדים של אלישבע?
7. **מה הקשר המשפחתי של קרח עם משה? - תשובה:** משה וקרח הם בני דודים. ראו שמות ו יח: עמרם אבי משה ויצהר אבי קרח הם אחים.
למטיבי לכת: מה הקשר המשפחתי של משה עם אלעזר בן אהרן? עפ"י המקרא: דוד (אחיין). עפ"י המדרש שפוטאל הוא יתרו: גיסים (שניהם נשאו מבנות ייתרו).

¹ ובהמלצה לאמץ את שיטת רעיית הצאן של משה: "היה מונע הגדולים מפני הקטנים, והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה" (שמות רבה ב ב).

8. למטיבי לכת: מחברים של פרקים חשובים בספר תהלים נזכרים בפרשה, מי הם? – תשובה: בני קרח, שמות ו כד.
9. איזה שם של אדם בפרשה הוא גם שם של עיר בארץ ישראל? – תשובה: חברון, שמות ו יח.
10. לא משה עושה את מכת הדם כי אם אהרון. 1. מצא את הפסוק. 2. מדוע (רש"י, מדרש) – תשובה: 1. שמות ז יט, 2. כי משה ניצל בזכות היאור. איזה כלל זה מזכיר לך?
11. כתוב בתורה שמכת הדם הייתה על "מימי מצרים, על נהרותם ועל יאוריהם". כמה נהרות יש במצרים? יש עוד נהר חוץ מהנילוס? – תשובה: זו הדלתא של הנילוס. ראו רש"י על הפסוק: "יאריהם - הם בריכות ונגרים העשויות בידי אדם משפת הנהר לשדות, ונילוס מימיו מתברכים ועולה דרך היאורים ומשקה השדות".
12. האם אתם מכירים את הביטוי "מביא תבן לעפריים"? מה פירושו ואיך הוא מתקשר לפרשת השבוע? – תשובה: אדם שמביא סחורה למקום שהוא מלא בסחורה כזו ומנסה למכור שם, בדומה לביטוי למכור קרח לאסקימוסים. וכאן הוא בהקשר לאותות שמשה עושה לפני פרעה שגם החרטומים הצליחו בהתחלה לעשות. ראו רש"י שמות ז כב: "ויחזק לב פרעה - לומר על ידי מכשפות אתם עושים כן, תבן אתם מכניסין לעפריים - עיר שכולה תבן?! אף אתם מביאין מכשפות למצרים שכולה כשפים?!" – טענה טובה של פרעה למשה? תנסו לתת לה תשובה (בשמות רבה טז יש אולי תשובה).
13. למטיבי האופים: מה פירוש "משארותיך", מה זה "מְשָׁאֲרֶתָּה"? איפה מופיעה מילה זו בפרשה ובאיזה הקשר, ואיפה היא מופיעה עוד בספר שמות (רמז: בפרשה הבאה) ובאיזה הקשר? – תשובה: משארת היא הכלי בו לשים את הבצק ממנו הוא מועבר (נדבק) לתנור. שם נוסף לכלי זה הוא עֲרִיבָה. כך במכת צפרדע, שמות ז כח: "וַיִּשְׂרַץ הָיָאֵר צִפְרֻדִּים וְעָלוּ וַיֵּאָוּ בְּבִיתְךָ וּבְחֹדֶר מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל מִטְתְּךָ וּבְבֵית עֶבְדְּךָ וּבְעֶמְקְ וּבְתִנּוֹרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ". כך גם ביציאת מצרים, שמות יב לד: "וַיֵּשֶׂא הָעָם אֶת בָּצָקוֹ טָרֶם יִחְמַץ מִשְׁאֲרֹתָם צֹרֶת בְּשִׁמְלָתָם עַל שִׁכְמָם". ראו עוד בברכה בפרשת כי תבא, דברים כח ה: "בְּרוּךְ טִנְאָךָ וּמִשְׁאֲרֶתְךָ" (וההפך בתוכחה, שם שם יז).
14. פרעה מבקש: "העתירו אל ה' ויסר את הצפרדעים ממני". מה פשר המילה עת"ר? איפה היא נזכרת בספר בראשית? איפה עוד בפרשתנו במכה אחרת? מה השימושים שלה בשפה של ימינו? – תשובה: לבקש, להתפלל. אצל יצחק ורבקה בפרשת תולדות. במכת הערוב ובמכת הברד. ובימינו: עתירה לבית המשפט. ראו גם רש"י שמות ח כו.
15. החל מאיזו מכה מזהים חרטומי מצרים את "אצבע אלהים" ומדוע דווקא שם? איפה עוד נזכר בתורה ביטוי זה? – תשובה: 1. החל ממכת הכינים. כי הכשפים שלהם כבר לא עבדו. 2. בלוחות הברית, שמות לא יח: "וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כָּל־לֶחֶם לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לֶחֶם הָעֵדֻת לֶחֶם אֶבֶן פְּתֻבִּים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים". ראו גם דברים ט י.
16. קצת בהומור: מכת הכינים קיימת עד היום (האחים הצעירים אומרים שגם מכת בכורות). תמצא לזה אסמכתא מהפרשה. – תשובה: זו המכה היחידה שלא כתוב בה שני דברים: 1. שהייתה הבדלה בין המצרים ובני ישראל. 2. לא כתוב שהיא נפסקה
17. במכת השחין רואים את הכלל "מועט המחזיק את המרובה". תמצא את המקור לכך. – תשובה: מהחופן של משה התפשט השחין בכל ארץ מצרים, ראו רש"י על הפסוק בשמות ט ח שהיו שם שני ניסים: "אחד שהחזיק קומצו של משה מלא חפנים שלו ושלב אהרן. ואחד שהלך האבק על כל ארץ מצרים".
18. מה זה פרי או גידול "אפיל"? איפה זה נזכר בפרשה? מה ההפך מ"אפיל"? – תשובה: פרי שמבשיל מאוחר. המקור הוא שמות ט לב: "וְהַחֲטָה וְהַכְסֵּמֶת לֹא נָפְוּ כִּי אֲפִילַת הָנָה". ההפך מאפיל זה בכיר.

שבת שלום מחלקי המים